

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค
และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น
โรงพยาบาลชัยนาทเรนทร

The Relationships between Attitudes, Perceived Benefits, Perceived
Barriers, and Breastfeeding Behaviors among Postpartum Adolescent
Mothers at Jainad Narendra Hospital

สินารณ์ กล่อมยงค์* ฐิติมา คาระบุตร** จาตุพจน์ ศรีพุ่ม*
Sinaporn Klomyong* Thitima Karabutr** Jatupat Sripum*

บทคัดย่อ

มารดาวัยรุ่นหลังคลอดมักพบปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การค้นหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
ต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่นจึงมีความสำคัญ การวิจัยแบบหาความสัมพันธ์
นี้ ศึกษาความสัมพันธ์ของทัศนคติ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดวัยรุ่นที่มาคลอดและรับบริการหลังคลอดที่โรงพยาบาลชัยนาทเรนทร
จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยง
ลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรค
ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์
แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .78 .95 .91 และ .96 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติ
สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

Received: June 12, 2024

Revised: April 24, 2025

Accepted: April 29, 2025

* อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ชัยนาท ประเทศไทย
17000. E-mail: sinaporn7@gmail.com, 22.22jatupat@gmail.com

* Lecturer of Boromarajonai Collage of Nursing, Chainat, Faculty of Nursing, Chainat, Thailand, 17000.
E-mail: sinaporn7@gmail.com, 22.22jatupat@gmail.com

** Corresponding Author: อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก
ชัยนาท ประเทศไทย 17000. E-mail: thitima@bcnchainat.ac.th

** Corresponding Author: Lecturer of Boromarajonai Collage of Nursing, Chainat, Faculty of Nursing,
Chainat, Thailand, 17000. E-mail: thitima@bcnchainat.ac.th

ผลการวิจัย พบว่า มารดาหลังคลอดวัยรุ่นมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับมาก (Mean = 3.81 S.D. = 0.35) ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r_s = .77, p < .05$) การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r_s = .50, p < .05$) การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r_s = -.58, p < .05$)

สรุปพยาบาลผู้ดูแลในหน่วยหลังคลอดควรคัดกรองและสร้างเสริมทัศนคติที่ดี ให้ความรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แนวทางการแก้ไขอุปสรรคจากการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอดในมารดาวัยรุ่น

คำสำคัญ: มารดาหลังคลอดวัยรุ่น พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทัศนคติ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค

Abstract

Postpartum adolescent mothers often experience problems with breastfeeding. Hence, it is important to investigate the factors related to breastfeeding behaviors among postpartum adolescent mothers. This descriptive correlation study aimed to examine the relationships between attitudes, perceived benefits, perceived barriers, and breastfeeding behaviors. The sample consisted of 130 postpartum adolescent mothers at Jainad Narendra Hospital. The research instruments included a demographic questionnaire and an assessment tool on patients' attitudes toward breastfeeding, perceived benefits of breastfeeding, perceived barriers to breastfeeding, and breastfeeding behaviors. Reliability coefficients obtained for the questionnaire and assessment tool were .78, .95, .91, and .96, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics and Spearman's correlation analysis.

The findings revealed that adolescent postpartum mothers demonstrated a high level of breastfeeding behaviors (Mean = 3.81, S.D. = 0.35). Attitudes toward breastfeeding were strongly positively correlated with breastfeeding behavior ($r_s = .77, p < .05$), while perceived benefits of breastfeeding showed a low positive correlation with breastfeeding behavior ($r_s = .50, p < .05$). Meanwhile, perceived barriers to breastfeeding were moderately negatively correlated with breastfeeding behavior. ($r_s = -.58, p < .05$)

In conclusion, nurses working in postpartum units should promote positive attitudes toward breastfeeding, provide knowledge about its benefits, and offer guidelines for overcoming barriers to breastfeeding to adolescent mothers during the pregnancy, delivery, and postpartum periods.

Keywords: adolescentmothers, breastfeeding behaviors, attitude, perceived benefits, perceived barriers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นกำลังเป็นปัญหาในระบบสาธารณสุข สืบเนื่องจากสถิติการคลอดในวัยรุ่น ปี พ.ศ. 2565 ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง โดยมีจำนวน 41.3 คน ต่อประชากรสตรีวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี 1,000 คน¹ สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเกณฑ์ไว้ว่าควรมีสถิติการคลอดในวัยรุ่นไม่เกิน 25 คน ต่อประชากรสตรีวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี 1,000 คน จากรายงาน ปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีสถิติการคลอดในวัยรุ่น 21 คน ต่อประชากรสตรีวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี 1,000 คน ส่วนจังหวัดชัยนาทมีสถิติการคลอดในวัยรุ่น 18 คน ต่อประชากรสตรีวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี 1,000 คน โดยมีการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี จำนวนทั้งสิ้น 165 คน ซึ่งสถิติการคลอดในวัยรุ่นของประเทศและจังหวัดชัยนาทผ่านเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด อย่างไรก็ตามกระทรวงสาธารณสุขยังคงเฝ้าระวังสถิติการคลอดในวัยรุ่นให้ลดลงในทุกปี เพื่อนำไปสู่การเกิดอย่างมีคุณภาพและเจริญเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติและมีการสนับสนุนการให้ทารกได้รับนมมารดาภายหลังคลอด²

สถิติการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว จนถึง 6 เดือน ตามนโยบายขององค์การอนามัยโลก¹ และกระทรวงสาธารณสุขเก็บรวบรวมข้อมูล ในปี พ.ศ. 2563-2565 พบว่า มีจำนวนร้อยละ 62.08 62.21 และ 61.56 ตามลำดับ และจำนวนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของจังหวัดชัยนาทเท่ากับ ร้อยละ 76.51 74.50 และ 80.51 ตามลำดับ³ ซึ่งผ่านเกณฑ์เป้าหมายของประเด็นยุทธศาสตร์ของร้อยละทารกแรกเกิดจนถึงอายุต่ำกว่า 6 เดือนกินนมแม่อย่างเดียว ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 อย่างไรก็ตามองค์การอนามัยโลกแนะนำให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน และให้นมแม่ต่อไปควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึง 2 ปี หรือนานกว่านั้น ทั้งนี้กรมอนามัย ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะมูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย สนับสนุนนโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในประเทศไทย พร้อมขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่⁴

สำหรับมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น หมายถึง สตรีอายุ 10-19 ปี ที่มีการตั้งครรภ์สิ้นสุดลงด้วยการคลอดมีชีพ ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้แบ่งมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นเป็น 2 ช่วง คือ มารดาด้วยรุ่นตอนต้น อายุ 10-14 ปี และมารดาด้วยรุ่นตอนปลาย อายุ 15-19 ปี¹ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในวัยรุ่น เนื่องจากอยู่วัยเรียนและอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและฮอร์โมนเพศที่เพิ่มขึ้น จึงเริ่มมีความต้องการทางเพศ นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยขาดการป้องกัน ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ ร้อยละ 59.9 ส่งผลกระทบด้านจิตใจทำให้อับอาย และอนาคตทางการศึกษาต้องพักการเรียน ขาดโอกาสที่ดีด้านอาชีพและรายได้ เนื่องจากมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นต้องดูแลเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ร้อยละ 61.3 ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของทั้งมารดาด้วยรุ่นและทารกในอนาคต⁵

สำหรับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร มีแผนพัฒนาโรงพยาบาลมาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก เริ่มมีนโยบายตั้งแต่ระยะตั้งครรถ์ถึงระยะหลังคลอด ในระยะตั้งครรถ์ สำหรับหญิงตั้งครรถ์ในไตรมาสที่ 3 ที่แผนกฝากครรถ์ เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วยเนื้อหาประโยชน์ของนมแม่ การเตรียมความพร้อมเต้านม หัวนม ทำอุ้มในการให้นมทารก และอาหารที่ช่วย

เสริมสร้างน้ำนมแม่ ในทุกวันพุธช่วงบ่าย และให้สามีหรือญาติเข้ารับฟังพร้อมกับหญิงตั้งครรภ์ ในระยะคลอด ดูแลให้มารดาทุกรายที่คลอดทางช่องคลอดทำ early bonding โดยนำทารกวางไว้บนหน้าอกของมารดา ภายหลังคลอดทันที ส่วนระยะหลังคลอดมารดาหลังคลอดจะได้รับการดูแลจากคลินิกนมแม่ที่ตั้งอยู่ในแผนก หลังคลอดของโรงพยาบาลชยันนาทนเรนทร ให้บริการส่งเสริมพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับมารดา ที่มาคลอดและรับบริการหลังคลอดที่โรงพยาบาลชยันนาทนเรนทร โดยการเปิดวิดิทัศน์ให้ความรู้เกี่ยวกับ ประโยชน์ของนมแม่ ประเมินลักษณะหัวนม เต้านม และกระตุ้นให้มารดาหลังคลอดนำทารกเข้าเต้า ซึ่งมีการ ประเมินการให้นมของมารดาหลังคลอดด้วยคะแนนการเข้าเต้า (LATCH score) และรับปรึกษาปัญหานมแม่ ในกรณีแพทย์ส่งต่อ มีการติดตามอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ในมารดาหลังคลอด ทุกช่วงวัย⁶

พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น หมายถึง การกระทำของมารดาหลัง คลอดด้วยรุ่นเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ ล้างมือก่อนให้นมทารก ให้ทารกดูดนมทั้งสองข้างสลับกัน ข้างละ 15-20 นาที ให้ทารกดูดนมจากเต้าทุก 2-3 ชั่วโมง ให้ทารกดูดนมแม่อย่างเดียว โดยไม่ให้น้ำ นมผสม หรืออาหารอื่น ๆ ให้ทารกดูดนมในท่าที่สบาย ผ่อนคลาย ให้ทารกดูดนมจนเกลี้ยงเต้า ขณะทารกดูดนม ปากแนบสนิทกับเต้า ไม่มีเสียงดัง จับทารกเรอ ภายหลังลูกดูดนมเสร็จ ไม่ดึงหัวนมออกจากปากทารกขณะดูด ขณะดูดนมเหงือกของทารกงับอยู่บริเวณลานนม น้ำนมเหลืองที่ออกในช่วงแรกได้ให้ทารกดูด และสวมใส่ ยกทรง เพื่อบรรเทาอาการปวดเต้านม⁷ สำหรับในประเทศไทย มาลีวัล เลิศสาครศิริ และสาลี แซ่เป้⁷ ศึกษา กลุ่มตัวอย่างมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นครั้งแรกที่คลอดในโรงพยาบาลเลิดสิน พบว่า พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นครั้งแรกมีพฤติกรรมระดับมาก อย่างไรก็ตามยังไม่พบการศึกษาพฤติกรรมการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น ในโรงพยาบาลชยันนาทนเรนทร จังหวัดชยันนาท

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้วยการใช้แนวคิดการส่งเสริมพฤติกรรมของ เพนเดอร์และจากการทบทวนวรรณกรรม ในการเลือกสรรตัวแปรคือ ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้ง 3 ตัวแปร อิสระนี้ สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่^{8,9} พบว่า ทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่และการรับรู้ประโยชน์ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของวัยรุ่น กล่าวคือ ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หมายถึง ความรู้สึกและการรับรู้ที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หากมารดาวัยรุ่นที่มีทัศนคติและความเชื่อที่ดีเพิ่มขึ้นต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่คาดว่าจะมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่เพิ่มมากขึ้น การศึกษาของชนรัฐศิกานต์ น้อยเวช เครือวัลย์ นิตศิริ และสุวิมล ปรีสงค์ สนับสนุนว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่^{10,11} ส่วน มารดาที่คิดว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและลูกมีแนวโน้มที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹² มีการศึกษาที่ระบุว่า การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกพฤติกรรมการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่¹³ สำหรับการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หมายถึง การรับรู้ถึงปัญหาหรือสิ่ง ไม่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หากมารดาวัยรุ่นคิดว่าเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เต้านมหย่อนยาน ไม่สวยงาม เป็นภาระต่อตนเอง และอายุที่จะต้องให้นมในที่สาธารณะ มารดาจึงมักตัดสินใจที่จะเลี้ยงลูกด้วย นมผสม¹⁴ และการกลับไปศึกษาต่อหรือทำงานนอกบ้าน ทำให้มารดาวัยรุ่นมีความเครียดเพิ่มมากขึ้น ประกอบ กับมารดาวัยรุ่นไม่ได้เลี้ยงทารกด้วยตนเอง จึงมีโอกาสหยุดให้นมแม่สูงมาก ซึ่งเป็นอุปสรรคส่งผลให้

มีพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่ลดลง กล่าวคือมารดาที่มีการรับรู้อุปสรรคต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำ จะส่งผลให้มารดามีพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่เพิ่มขึ้น¹³

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่ ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาที่ผ่านมา ในต่างประเทศเป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่ ของวัยรุ่น^{8,9} ซึ่งมีบริบทพื้นที่และวัฒนธรรมที่แตกต่างกับประเทศไทย สำหรับการศึกษาในประเทศไทยพบ การศึกษาเชิงความสัมพันธ์^{11,15} และเชิงทำนายเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่^{10,13} ซึ่งเป็นการศึกษา ในมารดาหลังคลอดทุกช่วงวัย ส่วนการศึกษาในกลุ่มมารดาวัยรุ่นพบตัวแปรตามเป็นความสำเร็จการเล่นลูก ด้วยนมแม่ และความตั้งใจในการเล่นลูกด้วยนมแม่ และพบการศึกษาตัวแปรตามพฤติกรรมการเล่น ลูกด้วยนมแม่ในมารดาวัยรุ่นครั้งแรก ที่โรงพยาบาลเลิดสิน จังหวัดกรุงเทพมหานคร⁷ เป็นการศึกษาในบริบท สังคมเมืองหลวงซึ่งมีลักษณะวิถีชีวิตที่มีความเร่งรีบ มีข้อจำกัดเรื่องเวลาทำงาน ซึ่งในบริบทพื้นที่ และสถานการณ์ที่แตกต่างจากจังหวัดชัยนาทซึ่งเป็นสังคมชนบท ที่มีลักษณะวิถีชีวิตเรียบง่าย ไม่เร่งรีบ มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน อีกทั้งผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่น ลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นในเขตจังหวัดชัยนาท

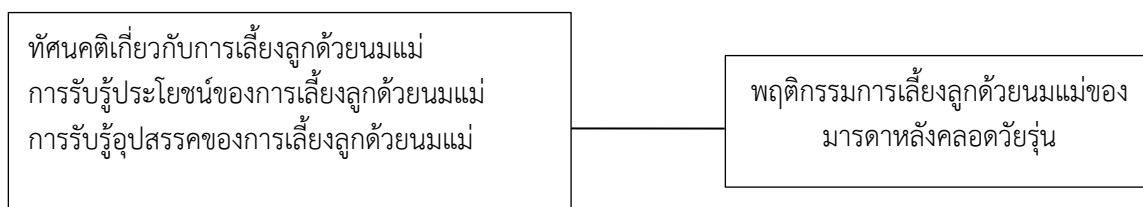
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น และปัจจัย ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การ รับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่นใน จังหวัดชัยนาท เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนา และส่งเสริมพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่ในมารดา หลังคลอดวัยรุ่นที่มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของ เพนเดอร์¹⁶ ร่วมกับการทบทวน วรรณกรรม ซึ่งเพนเดอร์กล่าวว่าบุคคลจะกระทำพฤติกรรมสุขภาพให้บรรลุวัตถุประสงค์ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้น รับรู้ว่า พฤติกรรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของบุคคลประกอบด้วย มโนทัศน์หลัก 3 ด้าน คือ 1) ประสบการณ์/คุณลักษณะของปัจเจกบุคคล (พฤติกรรมสุขภาพในอดีต: การ ปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่คล้ายคลึงกันในอดีต; ปัจจัยส่วนบุคคล: อายุ บุคลิกภาพ เชื้อชาติ สถานะ ทางเศรษฐกิจสังคม 2) การคิดรู้/อารมณ์ที่เฉพาะเจาะจงกับพฤติกรรม (การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้สมรรถนะแห่งตน ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม อิทธิพลจากบุคคลอื่น อิทธิพลจากสถานการณ์ และ 3) ผลลัพธ์ของพฤติกรรม (พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่พึงประสงค์)

การศึกษานี้ พฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่ ถ่ายทอดมาจากผลลัพธ์ของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่บุคคลบูรณาการพฤติกรรมเข้ากับแบบแผนการดำเนินชีวิต ส่วนตัวแปรอิสระคือ ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่ ถ่ายทอดมาจากความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อน ระหว่าง หรือหลังจากปฏิบัติ พฤติกรรม สำหรับการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ ถ่ายทอดมาจากการคิดรู้ อารมณ์ที่เฉพาะเจาะจงกับพฤติกรรม การคาดหวังผลลัพธ์ทางบวก ที่จะได้รับภายหลังการปฏิบัติพฤติกรรม และการรับรู้หรือคาดการณ์สิ่งที่ขัดขวางที่มีผลต่อความตั้งใจ ในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเล่นลูกด้วยนมแม่^{10,11,15} การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูก

ด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹³ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางลบและสามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹³ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร อยู่ในระดับใด
2. ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น
2. การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์ (descriptive correlation research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ มารดาหลังคลอดด้วยรุ่นซึ่งมาคลอดและได้รับบริการที่หอผู้ป่วยหลังคลอด ณ โรงพยาบาลชัยนาทนเรนทร คัดเลือกประชากรแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดวัยรุ่นที่มาคลอดและได้รับบริการที่หอผู้ป่วยหลังคลอด ณ โรงพยาบาลชยันนาทเรนทร มีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) อายุ 10-19 ปี 2) สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ 3) ยินดีเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออก คือ 1) มารดาติดเชื้อเอชไอวี 2) ทารกมีอาการปากแหว่ง เพดานโหว่ มีความผิดปกติในการดูดกลืน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตร Taro Yamane¹⁷ ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และยอมรับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 มีสูตรการคำนวณ ซึ่งรู้ประชากรคือ $n = N/(1+Ne^2)$ จากอัตราการคลอดในวัยรุ่น อายุ 10-19 ปี ใน พ.ศ. 2565 เท่ากับ 165 คน² จำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยแทนที่สูตร $n = 165/(1+165(0.05)^2)$ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 117 คน และเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10¹⁸ เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 130 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนา และแบ่งเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ อายุครรภ์ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ของครอบครัว และจำนวนครั้งการตั้งครรภ์

2) แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น สร้างจากแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของ เพนเดอร์¹⁶ และผู้วิจัยทบทวนเนื้อหาความรู้ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม นันทิยา วัฒมาญ์ สุพินดา เรื่องจิรัชเชฐียร และสุตาภรณ์ พัยคมเรื่อง¹⁹ ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ มีเนื้อหา 2 ด้าน คือ ทัศนคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย 3 ข้อ (ข้อ 4, 5, 10) ด้านจิตสังคม 7 ข้อ (ข้อ 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9) เป็นข้อคำถามความรู้สึก และการรับรู้ด้านบวก 5 ข้อ (ข้อ 2, 5, 6, 7, 8) ด้านลบ 5 ข้อ (ข้อ 1, 3, 4, 9, 10) ให้เลือกตอบ (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วย (1 คะแนน) ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (4 คะแนน) คะแนนรวมที่เป็นไปได้มีค่าระหว่าง 10-40 คะแนน ข้อคำถามด้านบวกให้คะแนนตามที่ตอบจริง ส่วนข้อคำถามด้านลบให้คะแนนกลับกันกับด้านบวก คะแนนสูง หมายถึง มีทัศนคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3) แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น สร้างจากแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของ เพนเดอร์¹⁶ และทบทวนเนื้อหาความรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์, พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม, นันทิยา วัฒมาญ์, สุพินดา เรื่องจิรัชเชฐียร และสุตาภรณ์ พัยคมเรื่อง¹⁹ และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่²⁰ แบบสอบถามนี้ถามเกี่ยวกับการรับรู้ผลดีของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อมารดาหลังคลอดวัยรุ่นและทารก ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ มีเนื้อหา 2 ด้าน คือ การรับรู้ประโยชน์ต่อสุขภาพมารดา 8 ข้อ (ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) และการรับรู้ประโยชน์ต่อสุขภาพของทารก 6 ข้อ (ข้อ 9, 10, 11, 12, 13, 14) ให้เลือกตอบ (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วย (1 คะแนน) ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (4 คะแนน) คะแนนรวมที่เป็นไปได้มีค่าระหว่าง 14-56 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง รับรู้ว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีประโยชน์มาก

4) แบบสอบถามการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น สร้างจากแนวคิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของ เพนเดอร์¹⁶ และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่²¹⁻²³ แบบสอบถามนี้ถามเกี่ยวกับการรับรู้ถึงปัญหาหรือสิ่งไม่เอื้ออำนวยต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ มีเนื้อหา 3 ด้าน

คือ ความไม่สะดวกด้านความรู้และทัศนคติต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 ข้อ (ข้อ 1, 4, 7, 8, 9, 10) ด้านเวลา 3 ข้อ (ข้อ 2, 3, 6) ด้านการสนับสนุนของครอบครัวและสังคม 1 ข้อ (ข้อ 5) ให้เลือกตอบ (rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วย (1 คะแนน) ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (4 คะแนน) คะแนนรวมที่เป็นไปได้มีค่าระหว่าง 10 - 40 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง การรับรู้ว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีอุปสรรคมาก

5) แบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น สร้างจากการแนวคิด พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของ เพนเดอร์¹⁶ และประยุกต์ใช้เครื่องมือแบบประเมินพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ของมาลีวัล เลิศสาครศิริ และสาส์ แซ่เปี⁷ แบบสอบถามนี้ถามเกี่ยวกับการกระทำหรือการแสดงออก ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ขณะอยู่ที่แผนกหลังคลอด ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ให้เลือกตอบ (Rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่ปฏิบัติเลย (1 คะแนน) ปฏิบัติทุกครั้ง (4 คะแนน) คะแนนรวมที่เป็นไปได้ มีค่าระหว่าง 12 - 48 คะแนน คะแนนสูง หมายถึง มีพฤติกรรมที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การแปลผลคะแนนของเครื่องมือทั้ง 4 ฉบับ²⁴ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ มีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับน้อยที่สุด (1 - 1.75 คะแนน) ระดับน้อย (1.76 - 2.50 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.51 - 3.25 คะแนน) และระดับมาก (3.26 - 4.00 คะแนน)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาล สุนิติศาสตร์ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย อาจารย์สาขาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชัยนาท จำนวน 4 คน พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ แผนกหลังคลอด โรงพยาบาล ชัยนาทนครินทร์ จำนวน 1 คน ภายหลังการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปคำนวณ ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity Index: CVI) ได้ค่า .84 .90 .92 และ .90 ตามลำดับ หลังจากนั้น นำไปปรับปรุงและทดลองใช้กับมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แผนกหลังคลอด โรงพยาบาลชัยนาทนครินทร์ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่า .78 .95 .91 และ .96 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม การวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลชัยนาทนครินทร์ เลขที่ 03/2566 วันที่ 13 มีนาคม 2566 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ทุกขั้นตอนโดยคำนึงถึง คุณธรรมและจริยธรรมในการทำวิจัย ตลอดจนปกป้องสิทธิ คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแนะนำตัวต่อกลุ่มตัวอย่าง สามี หรือผู้ปกครอง แจ้งรายละเอียดของการวิจัย วัตถุประสงค์ ขั้นตอน ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ของการเข้าร่วมวิจัย เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยเพิ่มเติมจนกว่าจะเข้าใจ สอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมงานวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จึงให้ลงนามในเอกสารแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย ไม่มีการระบุตัวตนของกลุ่มตัวอย่างในแบบสอบถาม สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 - 19 ปี เป็นผู้ลงนามด้วยตนเอง สำหรับกลุ่มตัวอย่างอายุน้อยกว่า 18 ปี ไม่ได้จดทะเบียนผู้วิจัยขอให้ผู้ปกครองเป็นผู้ลงนามในใบยินยอมการเข้าร่วมงานวิจัย กลุ่มตัวอย่างสามารถยกเลิกหรือถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัย ได้ตลอดเวลา โดยไม่ส่งผลต่อการได้รับการดูแลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเก็บเป็นความลับ ข้อมูลต่าง ๆ

ในการวิจัยถูกเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ที่มีการป้องกันด้วยการเข้ารหัสไว้ ไม่มีการเปิดเผย ข้อมูลส่วนตัวของผู้ร่วม
การวิจัยสู่สาธารณชน ผลการวิจัยนำเสนอเป็นภาพรวม และนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อการวิจัยเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ภายหลังจากการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
ในมนุษย์ของโรงพยาบาลชยันนาทเรนทร ได้ขออนุญาตผู้อำนวยการและหัวหน้าแผนกหลังคลอด โรงพยาบาล
ชยันนาทเรนทร ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
และเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองที่แผนกหลังคลอด โรงพยาบาลชยันนาทเรนทร ในช่วงเดือน
มิถุนายน พ.ศ. 2566 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567 จากมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นปกติทางช่องคลอด
ภายใน 1 - 2 วัน และมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นที่ผ่าตัดคลอดบุตรทางหน้าท้องภายใน 1 - 3 วันภายหลังจากผ่าตัด

3. ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง แนะนำตัวสร้างสัมพันธภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัย
และประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย ตลอดจนข้อมูลการพิทักษ์สิทธิ์

4. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเองที่เตียงนอนของกลุ่มตัวอย่าง ในกรณี
ที่เตียงข้างเคียงมีมารดาหลังคลอดนอนพักฟื้น กั้นม่านระหว่างเตียง หรือตอบแบบสอบถามที่บริเวณระเบียง
ของแผนกหลังคลอด และเมื่อกลุ่มตัวอย่างให้มนบุตรเรียบร้อยแล้ว ใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ
30 นาที ขณะกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามผู้ปกครองคอยดูแลบุตร ในรายที่ไม่มีผู้ปกครองคอยดูแลบุตร
นำบุตรวางบนเตียงนอนเด็ก (crib) ในขณะเดียวกันเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแบบสอบถามผู้วิจัย
อธิบายข้อสงสัยต่าง ๆ จนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจ

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for window version 24 กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05 และใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์
ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
ผู้วิจัยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product
moment correlation coefficient) พบว่า ข้อมูลไม่มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (normality) พิจารณา
ค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ (statistic skewness) อยู่ในช่วง -1.69 ถึง 2.65 ซึ่งข้อมูลมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ
ควรอยู่ในช่วง $\pm 1^{25}$ และสัมประสิทธิ์ความโด่ง (statistic kurtosis) อยู่ในช่วง -3.33 ถึง 7.00 ซึ่งข้อมูล
มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติควรอยู่ในช่วง $\pm 2^{26}$ จึงทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์
สเปียร์แมน (Spearman's correlation) การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_s) คือ $r_s = .90-1.00$ หมายถึง
ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก ค่า $r_s = .70 - .90$ หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง ค่า $r_s =$
.50 - .70 หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง $r_s = .30 - .50$ หมายถึง ตัวแปร
มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ $r_s = .00 - .30$ หมายถึง ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับเล็กน้อย²⁷

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น

จากผลการวิจัย พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น มีอายุระหว่าง 13-19 ปี อายุเฉลี่ย 17 ปี (Mean = 17.16, S.D. = 1.69) ส่วนใหญ่เป็นมารดาหลังคลอดวัยรุ่นตอนปลาย ร้อยละ 89.2 (n = 116) นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.5 (n = 128) สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 48.5 (n = 63) ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 44.6 (n = 38) มีคูครองคอยดูแลเอาใจใส่ ร้อยละ 94.6 (n = 123) รายได้ต่อเดือนของครอบครัว เฉลี่ย 15,942 บาท (Mean = 15,942.31, S.D. = 8742.58) ตั้งครรภ์ครั้งแรก ร้อยละ 77.7 ไม่มีภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ ร้อยละ 94.6 (n = 101) คลอดทางช่องคลอด ร้อยละ 57.7 (n = 75) อายุครรภ์เมื่อคลอดเฉลี่ย 39 สัปดาห์ (Mean = 38.78, S.D. = 1.18) น้ำหนักทารกแรกเกิดเฉลี่ย 3,065 กรัม (Mean = 3,065.38, S.D. = 383.60) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น (n = 130)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ Mean = 17.16, S.D. = 1.69 Min = 13 Max = 19		
วัยรุ่นตอนต้น (อายุ 10-14 ปี)	14	10.8
วัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 15-19 ปี)	116	89.2
ศาสนา		
พุทธ	128	98.5
อิสลาม	2	1.5
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	1	0.8
ประถมศึกษา	25	19.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	63	48.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	38	29.2
อนุปริญญา/ปวส.	3	2.3
การมีคูครองคอยดูแลเอาใจใส่		
ไม่มี	7	5.4
มี	123	94.6
รายได้ต่อเดือนของครอบครัว Mean = 15,942.31 S.D. = 8,742.58 Min = 1,000 Max = 50,0000		
จำนวนครั้งการตั้งครรภ์		
ครรภ์ที่ 1	101	77.7
ครรภ์ที่ 2	28	21.5
ครรภ์ที่ 3	1	0.8
ภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์		
ไม่มี	123	94.6
มี	7	5.4

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น
(n = 130)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
วิธีการคลอด		
คลอดทางช่องคลอด	75	57.7
เครื่องดูดสุญญากาศ	1	0.8
ผ่าตัดคลอดบุตรทางหน้าท้อง	54	41.5
อายุครรภ์เมื่อคลอด	Mean = 38.78, S.D. = 1.18 Min = 33 Max = 41	
น้ำหนักทารกแรกเกิด	Mean = 3,065.38, S.D. = 383.59 Min = 2,250 Max = 4,190	

2. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มารดาหลังคลอดด้วยรุ่น พบว่า มารดาหลังคลอดด้วยรุ่น มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.81, S.D. = 0.35) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ให้ทารกดูดนมแม่อย่างเดียวน โดยไม่ให้น้ำ นมผสม หรืออาหารอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.96 (S.D. = 0.40) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ สวมใส่ยกทรง เพื่อบรรเทาอาการปวดเต้านม มีค่าเฉลี่ย 3.25 (S.D. = 0.67) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัยของคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
(n = 130)

พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	พิสัยของคะแนนที่ได้	ระดับคะแนน
1. ล้างมือก่อนให้นมทารก	3.68	0.58	2-4	มาก
2. ให้ทารกดูดนมทั้งสองข้างสลับกันข้างละ 15-20 นาที	3.84	0.50	3-4	มาก
3. ให้ทารกดูดนมจากเต้าทุก 2-3 ชั่วโมง	3.94	0.25	3-4	มาก
4. ให้ทารกดูดนมแม่อย่างเดียวน โดยไม่ให้น้ำ นมผสมหรืออาหารอื่น ๆ	3.96	0.40	3-4	มาก
5. ให้ทารกดูดนมในท่าที่สบาย ผ่อนคลาย	3.83	0.39	3-4	มาก
6. ให้ทารกดูดนมจนเกลี้ยงเต้า	3.85	0.39	3-4	มาก
7. ขณะทารกดูดนม ปากแนบสนิทกับเต้า ไม่มีเสียงดัง	3.82	0.38	3-4	มาก
8. จับทารกเรอ ภายหลังกูดนมเสร็จ	3.86	0.39	3-4	มาก
9. ไม่ดึงหัวนมออกจากปากทารกขณะดูด	3.89	0.25	3-4	มาก
10. ขณะดูดนม เหงือกของทารกงับอยู่บริเวณลานนม	3.82	0.39	3-4	มาก
11. นำนมเหลือทิ้งที่ออกในช่วงแรกได้ให้ทารกดูด	3.95	0.21	3-4	มาก
12. สวมใส่ยกทรง เพื่อบรรเทาอาการปวดเต้านม	3.23	0.67	2-4	ปานกลาง
คะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	3.81	0.35	2.92-4.00	มาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มารดาหลังคลอดด้วยรุ่น พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .77, p < .05$) และการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .50, p < .05$) การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = -.58, p < .05$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสหสัมพันธ์สเปียร์แมนระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (n = 130)

ตัวแปรที่ศึกษา	1	2	3	4
1. ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	1.00			
2. การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.67*	1.00		
3. การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-.69*	-.48*	1.00	
4. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.77*	.50*	-.58*	1.00

* $p < .05$

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานดังนี้

1. ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นเท่ากับ 3.81 (S.D. = 0.35) อยู่ในระดับมาก แสดงถึงการกระทำหรือการแสดงออกที่เกือบครบทุกขั้นตอนของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นขณะที่แผนกหลังคลอด อภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมารดาด้วยรุ่นหลังคลอดส่วนใหญ่ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะมารับบริการฝากครรภ์จากโรงเรียนพ่อแม่และได้รับการดูแลช่วยเหลือจากคลินิกนมแม่ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งวัยนี้เข้าสู่พัฒนาการที่สามารถแสดงความรับผิดชอบต่อตนเองและลูกที่คลอด จึงทำให้มารดาหลังคลอดด้วยรุ่นมีพฤติกรรมดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ มาลีวัล เลิศสาครศิริ และสาลี แซ่เบ้⁷ พบว่า พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาด้วยรุ่นหลังคลอดครรภ์แรก ที่โรงพยาบาลเลิดสิน จังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .77, p < .05$) แสดงว่า ยังมีทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพิ่มขึ้นยังมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพิ่มขึ้น อภิปรายได้ว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ด้านจิตสังคม ความรู้สึกและการรับรู้ด้านบวกในมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นที่เพิ่มขึ้น และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคู่ครองคอยดูแลเอาใจใส่ร้อยละ 94.6 การมีคู่ครองแสดงความเข้าใจ ให้กำลังใจในการให้ภรรยาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่ทารก จึงทำให้

มารดาหลังคลอดวัยรุ่นมีการกระทำการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา^{10,11,15} ศึกษาในมารดาหลังคลอดทุกช่วงวัย พบว่า ทักษะคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับต่ำกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = .50, p < .05$) แสดงว่า ยิ่งมารดาหลังคลอดวัยรุ่นมีการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพิ่มขึ้นยิ่งมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพิ่มขึ้น อภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จำนวน 2 ครั้ง ในขณะที่ตั้งครรภ์ที่แผนกฝากครรภ์และระยะหลังคลอดที่คลินิกนมแม่ จึงทำให้มีการรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี ประกอบกับมารดาหลังคลอดวัยรุ่นส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งกำลังก้าวข้ามไปสู่วัยผู้ใหญ่ มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และวุฒิภาวะทางอารมณ์ ส่งผลให้มีกระบวนการคิดไตร่ตรองถึงประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งต่อตนเองและทารก จึงมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่เพิ่มขึ้น²⁸ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ ช่อทิพย์ ผลกุลศล ศิริวรรณ แสงอินทร์ และพิริยา ศุภศรี¹³ พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด พบว่า การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางลบ ระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r_s = -.58, p < .05$) แสดงถึง หากมีการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลง จะมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพิ่มขึ้น อภิปรายได้ว่า มารดาหลังคลอดวัยรุ่นมีการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ลดลง จากแบบสอบถามที่ระบุว่า ไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นที่ว่า ฉันไม่ต้องการให้ลูกกินนมแม่ ครอบครัว/หรือเพื่อน ไม่สนับสนุนให้ฉันเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นเรื่องยุ่งยาก แสดงว่าข้อความดังกล่าว ไม่ได้เป็นอุปสรรคจึงทำให้มารดาหลังคลอดวัยรุ่นมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ ช่อทิพย์ ผลกุลศล ศิริวรรณ แสงอินทร์ และพิริยา ศุภศรี¹³ พบว่า การรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางลบต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ข้อจำกัดการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตอนปลายและมีคู่ครองให้การดูแล ผลการศึกษาจึงไม่สามารถอธิบายถึงกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นและกลุ่มวัยรุ่นที่มีการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
2. กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาหลังคลอดวัยรุ่นที่มาคลอดโรงพยาบาลชยันนาทนเรนทร และได้รับการดูแลที่หน่วยหลังคลอด ผลการศึกษาไม่สามารถนำไปอธิบายกลุ่มมารดาหลังคลอดวัยรุ่นภายหลังจำหน่ายได้

สรุป

พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น อยู่ในระดับมาก ทักษะคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับ พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

และการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ข้อเสนอแนะ

1. พยาบาลควรประเมินพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดด้วยรุ่น ทัศนคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการรับรู้อุปสรรคของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2. ศึกษาปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์อื่น ๆ ได้แก่ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน อิทธิพลจากบุคคลอื่น และอิทธิพลจากสถานการณ์

3. การวิจัยนี้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ขณะอยู่โรงพยาบาล ควรศึกษาติดตามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาหลังคลอดด้วยรุ่นอย่างต่อเนื่อง เมื่อกลับบ้านและติดตามที่ระยะ 1 เดือน 3 เดือน 6 เดือน 2 ปี ที่คลินิกเด็กเมื่อมารดาพาบุตรมารับวัคซีน

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Adolescent pregnancy [Internet]. 2024 [cited 2025 Mar 27]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>
2. Ministry of Public Health. Statistics on adolescent births, Thailand 2022 [Internet]. 2022 [cited 2025 Mar 27]. Available from: https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/m_magazine/35430/4729/file_download/8ef9ce93951bc46134d960dd8c0106ed.pdf
3. Ministry of Public Health. DoH dashboard [Internet]. 2024 [cited 2025 Mar 27]. Available from: <https://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/breastfeed?year=2024>
4. Department of Health. The Department of health joins hands with the Thailand breastfeeding center foundation. promoting breastfeeding society, aiming for 50 percent of Thai children to receive breast milk for at least 6 months [Internet]. 2023 [cited 2025 Mar 27]. Available from: <https://anamai.moph.go.th/th/news-anamai/43311>
5. Ministry of Public Health. Teenage pregnancy surveillance, Thailand 2024 [Internet]. 2024 [cited 2025 Mar 27]. Available from: <https://rh.anamai.moph.go.th/th/surveillance-report>
6. Jainad Narendra Hospital. Development plan for standard maternal and child health hospital of Jainad Narendra Hospital. Chai nat: Jainad Narendra Hospital; 2022.
7. Lertsakornsiri M, Saibae S. The relationship between self-efficacy self-esteem attitude toward breastfeeding and breastfeeding behaviors in the first time teenage postpartum mothers. Journal of Nursing and Education 2018;11(3):10-23. (in Thai)
8. Kanhadilok S, McGrath JM. An integrative review of factors influencing breastfeeding in adolescent mothers. J Perinat Educ 2015;24(2):119-127.

9. Kullmann K, Leader A, Frasso R. Knowledge attitudes and barriers to breastfeeding in adolescent mothers: a review. *Cooper Rowan Medical Jourant* 2021;3(1):98-115.
10. Noiwech C, Nitisiri K, Preesong S. Factors affecting breastfeeding behavior among postpartum mother at Dangchang Hospital. *JHNUBU* 2024;3(1):15-27. (in Thai)
11. Viboonwatthanakitt R, Kantha J, Sricham N, Saktrakul R. The relationships between knowledge, self-Efficacy, and attitude towards breastfeeding and breastfeeding behaviors in first time postpartum mothers. *Journal of Nursing and Public Health Research* 2023;3(3):95-109. (in Thai)
12. Chinglek W, Ketin V, Sriyasak A. Experiences of breastfeeding among first time teenage mothers. *Princess of Naradhiwas University Journal* 2018;10(1):122-32. (in Thai)
13. Phonkusol C, Sangin S, Suppasri P. Factors Affecting breastfeeding behavior among postpartum mothers in private hospitals Chonburi Province. *Chonburi Hospital Journal* 2016;41(1):31-8. (in Thai)
14. Yimyam S, Khnsung P. Breastfeeding promotion among adolescent mothers nursing. *Nursing Journal* 2019;46(1):239-50. (in Thai)
15. Junpen B. Factors associated with maternal breastfeeding behaviors among women bringing their children for services at Bangkok hospital, Nakhon Si Thammarat Province. *Academic Journal for Primary Care and Public Health Development* 2024;2(3):16-30. (in Thai)
16. Pender N. The heath promotion model manual [Internet]. 2011 [cited 2025 Mar 27]. Available from: https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/85350/HEALTH_PROMOTION_MANUAL_Rev_5-2011.pdf
17. Yamane T. *Statistics: an introductory analysis*. 2nd ed. New York: Harper & Row; 1967.
18. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. *Educ Psychol Meas* 1970;30(3):607-10.
19. Payukreung S. Factors affecting breastfeeding. In: Wijitsukon K, Sangpeum P, Watayu N, Reungjiruttean S, Payukreung S. *Breastfeeding*. Bangkok: Pree-One; 2016. p.21-33. (in Thai)
20. Khoonphet C, Kala S. The experience of breastfeeding intention among adolescent mothers. *Princess of Naradhiwas University Journal* 2019;11(2):1-11. (in Thai)
21. Nuampa S, Chanprapaph P, Tilokskulchai F, Sudphet M. Breastfeeding challenges among Thai adolescent mothers: hidden breastfeeding discontinuation experiences. *Journal of Health Research* 2022;36(1):12-22.
22. Pasuwan D. Success of exclusive breastfeeding for at least the first 6 months: a case study of Nakhon Pathom province. *Kuakarun Journal of Nursing* 2020;27(1):71-84. (in Thai)
23. Suglo M, Kpekura S, Yiryuo L. Breastfeeding challenges among adolescent mothers: a phenomenological study at the Korle Bu Teaching Hospital in Ghana. *BMJ Open* 2024;14:e077504. doi:10.1136/bmjopen-2023-077504.

24. Srisaard B. Basic research. 7th ed. Bangkok: Suweeriyasarn; 2003. (in Thai)
25. Tabachnick BG, Fidell LS. Using multivariate statistics. 4th ed. Boston: Allyn and Bacon; 2001.
26. George D, Mallery M. SPSS for windows step by step: a simple guide and reference 17.0 update. 10th ed. Boston: Pearson; 2010.
27. Kotrlik JW, Williams HA. The incorporation of effect size in information technology, learning, and performance research. Information Technology, Learning, and Performance Journal 2003;21(1):1-7.
28. Backes EP, Bonnie RJ. The promise of adolescence [Internet]. Washington: National Academies Press; 2019 [cited 2025 Mar 27]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK545476/>